

Bu'r Comisiwn Brenhinol yn gwneud a chasglu cofnodion o adeiladau hanesyddol ers 1908. Cofnod Henebion Cenedlaethol Cymru, sy'n cynnwys bron dwy filiwn o ffotograffau a 125,000 o luniadau, yw'r archif gweledol mwyaf yng Nghymru. Mae llyfr ac arddangosfa deithiol 'Y Tu Mewn i Gartrefi Cymru' yn defnyddio ychydig yn unig o'r archif helaeth hwn i roi golwg unigryw ar du mewn cartrefi Cymru ar hyd y canrifoedd, o'r bwthyn tlawd a'r rhes drefol i blastai crand cefn gwlad. Mae'r delweddau hyn yn datgelu sut a ble mae pobl Cymru wedi byw eu bywydau beunyddiol.

The Royal Commission has been making and collecting records of historic buildings since 1908. With almost two million photographs and 125,000 drawings, the National Monuments Record of Wales is the largest visual archive in Wales. The 'Inside Welsh Homes' book and travelling exhibition use just some of this extensive archive to give a unique glimpse inside Welsh homes through time, from the humble cottage and urban terrace to the grand country house. These images reveal some of the ways and places people in Wales have lived their daily lives.

De: Plas Penmynydd, Ynys Môn c.1880. Lle tân y gegin oedd calon y cartref yn aml, gan ddarparu lle i goginio a mwynhau cwpanaid o de o flaen y fflamau croesawgar.

Right: Plas Penmynydd, Anglesey c.1880. The kitchen fireplace was often at the centre of activity in the home, providing a space for cooking and somewhere to enjoy a cup of tea by the warming flames.

Yn ogystal â bod yn ganolbwynt i fywyd y teulu, roedd yr ystafelloedd byw mewn bythynnod fel Pen-lôn yn aml yn lleoedd ar gyfer coginio a bwyta.

Living rooms in cottages such as Pen-lôn often functioned as both cooking and dining areas, as well as being the focus of home life.

DI2012_0118 NPRN 300534

DI2012_0265 NPRN 28514

Uchod: Dyma'r gwely cwpwrdd yn y Lasynys Fawr, Harlech, Sir Feirionnydd. Gellir gweld gweddillion y fatres yn gorwedd ar raffau yn y ffotograff hwn, a dynnwyd ar ddechrau'r 1950au.

Above: This is a cabinet bed at Lasynys Fawr in Harlech, Merioneth. Remnants of the rope-strung mattress are visible in this photograph, taken in the early 1950s.

Chwith: Yn y ffotograff hwn o ddiwedd y bedwaredd ganrif ar bymtheg ceir golwg gwych ar barlwr Tre-gib, tŷ Fictoraidd yn bennaf, yn Sir Gaerfyrddin.

Left: This late nineteenth-century photograph offers an extraordinary glimpse inside the drawing room at Tregyb, a largely Victorian house in Carmarthenshire.